

דעו, רבותי, שאין ראוי לנו¹⁵ להאמין אלא באחד משלושה דברים: הראשון¹⁶ - דבר שתהיה עליו ראה ברורה מדעתו של אדם, כגון חכמת החשבון וגיאמטריאות¹⁷ והתקופות. והשני - דבר שישגו האדם באחד מחמשת ההרגשות¹⁸, כגון שידע בנדאי שזה אדם וזה שחור וכיוצא בזה ברצית עיניו, או שיטעם שזה מר וזה מתק, או שימשש שזה חם וזה קר, או שישמע שזה קול צרור¹⁹ וזה קול הקרה, או שיריח שזה ריח ערב וזה ריח באוש, וכיוצא באלו. והשלישי - דבר שיקבל אותו האדם מן הנביאים ומן הצדיקים²⁰. וצריך לבעל²¹ דעה לחלק בדעתו ובמחשבתו כל הדברים שהוא מאמין בהם, ויאמר: זה האמנתי בו מפני הקבלה, וזה האמנתי בו מפני ההרגשה, וזה האמנתי בו מפני הדעה. וכל מי שיאמין בדבר אחר, שאינו משלשת המינים האלו, עליו נאמר²²: "פתי יאמין לכל דבר".

וכן צריכים אתם לידע, שכבר חברו הטפשים אלפי ספרים בהבל²³ נריק, וכמה אנשים גדולים בשנים, לא בחכמה²⁴, אבדו כל זמיהן בלמידת אותן הספרים, ודמו שאותן ההכליות חכמות²⁵, ועלה על לבם שהם חכמים מפני שידעו אותן החכמות. שהדבר²⁶ שטועין בו רב העולם או הכל, אלא אנשים יחידים, השרידים אשר ה' קורא, הוא דבר²⁷ שאני מודיע אתכם²⁸: החלי הגדול והרעה החולה, שכל הדברים שימצא אדם כתובים²⁹ - יעלה על לבו בתחלה שהם אמת, וכל שכן אם יהיו ספרים³⁰ קדמונים. ואם נתעסקו אנשים רבים באותן הספרים, ונשאו ונתנו בהן - מיד יקפץ דעתו של נמקר שאלו דברי חכמה, ויאמר בלבו: וכי לשקר עשה עט סופרים, ובחנם נשאו ונתנו אלו באלו³¹ הדברים?

וזו היא שאבדה מלכותנו, והחריבה היכלנו, והגיעתנו עד הלום, שאבותינו קטאו ואינם, לפי שמצאו ספרים רבים באלו הדברים של דברי החזוים בפוככים - שדברים אלו הן עקר עבודה ורה, כמו שבארנו בהלכות עבודה ורה - טעו ונהו³² אחריהו, ודמו שהן חכמות מפארות, ושיש בהן תועלת גדולה, ולא נתעסקו לא בלמידת מלחמה ולא בכבוש ארצות, אלא דמו שאותן הדברים יועילו להם, ולפיכך קראו אותם הנביאים סכלים ואוילים. ודאי³³ סכלים היו, ואחרי התהו אשר לא יועילו הלקו.

(אבות הראים דה תעט)

(יט) מכל בשר וגו'. ידוע כי החיות רבות מאד, ומהן גדולות מאד כפילים וכראמים וזולתם. הרמש הרומש על הארץ רב מאד גם מעוף השמים מינים רבים אין להם מספר, וכמו שאמרו רבותינו⁴⁴ מאה ועשרים מיני עופות טמאים יש במזרח וכלם מין איה הם, ולעופות טהורים אין מספר. והנה יצטרך להביא מכלם שילידו כמותם וכאשר תאסוף לכלם מאכל אשר יאכל לשנה תמימה לא תכיל אותם התיבה הזאת, ולא עשר כיוצא בה. אבל הוא נס⁴⁵ החזיק מועט את המרובה*, ואם תאמר יעשנה קטנה ויסמך על הנס הזה, ראה השם יתברך לעשותם גדולה כדי שיראו אותה בני דורו ויתמהו בה ויספרו עליה וידברו בענין המבול וכנוס הבהמה וחיה ועוף לתוכה, אולי יעשו תשובה. ועוד עשו אותה גדולה למעט בנס כי כן הדרך בכל הניסים שבתורה או בנביאים לעשותם מה שביד אדם לעשות.

(ואמן ביאית פקדו)